DISSERTATIO MEDICA
DE

OBESORVM AD MORBOS MORTEMQVE PROCLIVITATE

QVAM
J. N. S. S. T.
GRATIOSÆ FACVLTATIS MEDICÆ
IN
ALMA FRIDERICIANA
PERMISSV
PLACIDÆ ERVDITORVM VENTILATIONI
Ad d. Dec. Anno MDCCXXX.
HORIS LOCOQVE CONSVETIS
PVBLICE SVBMITTIT

PRÆSES
JOH. CHRISTIANVS EHRLICH,
MED. DOCTOR
RESPONDENTE
BALTHASARO LVDOVICO Tralles,
VRATIS. SILES.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
LITTERIS HILLIGERIANIS.

VIRIS

ILLVSTRIBVS, MAGNIFICIS, EXCELLENTISSIMIS, CONSVLTISSIMIS, EXPERIENTISSIMIS ATQVE DOCTISSIMIS,

DOMINO

D. FRIDER. HOFFMANNO

COMITI PALATINO CÆSAREO, CONSILIARIO MEDICO REGIO ET PROFESSORI IN ACADEMIA FRIDERICIANA PRIMARIO ET SENIORI, SOCIETATIS SCIENTIARVM CÆSAREÆ, REGIÆ BRITTANICÆ ET BORVSSICÆ SODALI,

DOMINO

D. GEORGIO ERNESTO STAHLIO,

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI BORVSSIÆ REGIS ET ELECTORIS BRANDENBVRGICI CONSILIARIO ET ARCHIATRO PRIMARIO, PRÆSIDI COLLEGII MEDICI SVPREMI BEROLINENSIS GRAVISSIMO NEC NON PROFESSORI ORDINARIO IN REGIA FRIDERICIANA SPECTATISSIMO,

DNO

DOMINO

D. MICHAELI ALBERTI

REG. MAJ. BORVSS. AVLICO ET CONSISTOR. MAGDEBVRG. CONSILIARIO, MEDICINÆ ET PHILOSOPHIÆ NATVR. PROFESSORI PVBL. ORDIN. ACAD. NAT. CVRIOS. COLLEGÆ, SOCIET. REG. BORVSS. SCIENT. SODALI, NEC NON h. t. DECANO FACVLTATIS MEDICÆ SPECTATISSIMO.

DOMINO

D. JOHANNI JVNCKERO

IN ILLVSTRI FRIDERICIANA MEDICINÆ DOCTORI AC PROFESSORI PVBL. ORD. LONGE CELEBERRIMO, PÆDAGOGII REGII ATQVE ORPHANOTROPHEI GLAVCHENSIS AD HALAM MEDICO ORDINARIO SPECTATISSIMO

DOMINIS MÆCENATIBVS

ATQVE

PATRONIS SVIS

OMNI PIETATIS CVLTV AC OBSEQVIO AD CINERES VSQVE DEVENERANDIS

FELICITATEM PERPETVAM.

A. & Ω.

PRÆLOQVIVM.

MUlti videntur & non sunt: si quid unquam extra omnem dubitationis ac controversiarum aleam positum fuit, hocce sane tritum esse judico, testem proferens experientiam rerum magistram. Homines enim tam moraliter æque ac physice considerantes, convincimur hancce assertionem veritatis circulos neutiquam turbare. Multi enim homines moraliter quidem sani videntur nihilominus tamen variis animæ vitiis laborant, animique affectibus ægrotant. Multi religionis ac pietatis studiosissimi videntur, reipsa vero sæpius pietatis simulatæ larva stupendam satanæ imaginem tegunt. Multi fide ac pietate consumatissimi videntur Theologi, in quorum cordibus tamen ne mica veræ fidei ac pietatis incandescit. Hi sunt ex illorum choro, a quibus credentes olim est dehortatus Jesus Salvator mundi, vivis illos depingens coloribus, his verbis: Sehet euch für vor den falschen Propheten, die in Schaafs-Kleidern zu euch kommen, und inwendig sind sie reisende Wölffe. *Matth.* Cap. VII. v. 15. Multi videntur boni, justi, conscientiosique JCti justitiam rite exercentes, re ipsa vero variis stratagematibus jus torquent & stu-

dio sæpius in injustitiæ oberrant Labyrintho. Multi vere rationales videntur medici genuique Apollinis filii, si vero eorum institutas examinamus curas, superflue illæ docent, illos minus tales esse, quales se profitentur. Vix America frugilis monstrorum mater tot profert atque suppeditat monstrorum genera, quot illegales, illegitimas, spurias, empiricas imo monstrosas morborum curationes fingunt atque instituunt medici rationales quidem visi, reapse vero ad empiricorum castra relegati, quos reddidi delarvatos *in mea diss. Præside B. Coschvvitzio de damnis ex empiria medica oriundis*, habita. Egregii multi videntur philosophi universam scientiam ad unguem usque demonstrative deducturi, re ipsa vero minus tales deprehenduntur, dum sæpius nugas tantum bullatas sterilia que vendítent verba, ut rusticis nonnunquam philosophando cedere cogantur. Si per omnia vitæ genera hocce axioma illustrare vellem, periculum sane facerem atlanticum mare cotyla exsorbere. Ad physicam itaque hominum considerationem me convertens non possum non, quin quoque erumperem in exclamationem; *Multi videntur & non sunt:* uti ipsam experientiam pro nobis loquentem habemus. Multi videntur maturioris esse ætatis ob corporis peculiarem dispositionem, consistentem, robustam, proceriorem ad maturiorem ætatem inclinantem, uti sæpius cernendum in pueris juvenibusque, quorum aspectus externus maturiorem mentitur ætatem; e contra quoque dantur subjecta quæ juniora videntur ob corporis parvam debilemque staturam morbosamque dispositionem; nihilominus tamen maturioris deprehenduntur ætatis, quale mihi quondam obtigit exemplum in subjecti fœminini anatomica disquisitione, quod ob corporis parvam, gracilem, debilemque staturam ac pubertatis signorum defectum & absentiam vix pro persona duodecim annorum habuissem, cum tamen ex Parentum confessione demum perciperem, filiam jam pridem annum ætatis vigesimum absolvisse. Ratione temperamentorum, quæ sæpius quoque medicum

cum in dijudicando fallunt, nostrum assertum nullo difficultatis laborat lapide. Quid dicam de potentia & impotentia matrimonium ineundi l. dissolvendi? Multi quoad externum corporis aspectum capaces videntur atque potentes, quantum vero huic conjecturali præsumtioni ac judicio fidendum, ipsa sæpius res atque experientia loquuntur. Multi videntur corporis sani, integra, perfecta atque illibata frui sanitate, quæ tamen languentibus incedit pedibus. Vox itaque prætereaque nihil. Licet itaque homines nobis sani videantur, nihilominus tamen naturalem corporis sui dispositionem & propensionem ad morbos mortemque pronissimas secum portant, quæ levi data causa in actum deducuntur. Sanitatis itaque examen comparative tantum & secundum majus & minus instituendum. Multi enim majori proclivitate præ aliis morborum subeunt castra, alii minus proclives existunt ad morbos & hos insequentem interitum. Omnes interim homines morbis morteque damnati sunt amissa imagine divina. Egregium itaque illud Sapientissimi *Senecæ* dicterium; *omne humanum genus, quodque est, quodque erit morte damnatum esse*, huc referri meretur. Non minus scite quam vere *Seneca Tragicus* proclivitatem ac dispositionem naturalem & propriam hominum inspiciens atque perponderans, dixit:

Ubique mors est
Mille ad hanc aditus patent.

quibus verbis varias morborum causas extrinsecas æque ac intrinsecas tacite indigitasse videtur. Per se demum patet, omnes homines morborum constituere subjectum, quare *Cic. Tusc. ex Eurip.* 3. 25. ita exclamat: *mortalis nemo est, quem non attingat dolor morbusque*; Unus tamen præ altero majori ad morbos mortemque premitur proclivitate. Exemplum de summa ad morbos mortemque proclivitate occurrit in *Obesis*, qui tamen perfecte sani videntur, ob procliviorem vero ad morbos dispositionem minus pro talibus venditandi veniunt: De hac itaque materia ex benigno *Gratiosæ Facultatis medicæ* consensu

ſenſu in hac diſſertatione *de Obeſorum ad morbos mortemque proclivitate* inſcripta fuſius diſſeram. Quibus conatibus meis ut *Sacratiſſima divini Numinis Clementia* ex alto benedicat, ardentibus exopto votis.

§. I.

CUm nominum explicationes ad rerum perceptionem teſtante ſubtilitatum magiſtro *Scaligero Exerc. I.* multum faciant, merito in cujuslibet vocabuli principalioris in titulo deprehenſi originem inquiramus. Obeſus eſt vox compoſita *Ob* & *edere* quod in concreto germ. verzehren, benagen, befreſſen, audit, pro ſua agnoſcens radice. Hujus vis vocis duplicem involvit ſenſum. Primo proprie idem ſignificat ac gracilis, macilentus germ. dürr und mager, quod ſc. ejusmodi farinæ homines multum ſemper edere l. *obedere* ſoleant ſine notabili tamen ſui corporis incremento, & quod in comparatione cum aliis ſubjectis pinguioris indolis, ſpongioſiorisque ac laxioris corporis habitus plus edere in more habeant, adeo ut ſæpius quoque minutiſſimas ab oſſibus obedant ac abrodant fibras, quod vulgariter effari ſolet: Dürre und magere Leute eſſen gerne viel, ſie nagen recht alle Knochen ab. Secundo improprie & *κατ᾽ ἀντίφρασιν* pro pingui, craſſo ſumitur, germ. feiſt, fett, maſtig, unterſetzt, glatt. Hic ſignificatus, triplicem, ut opinor agnoſcit rationem, quod ſcilicet obeſi, antequam obeſitatem acquirunt, voraciores ut plurimum exiſtant, multumque edere ſoleant, donec corpus valde nutritum ac ſatiatum ſit imminente obeſitate, qua apparente demum hæc voracitas remittere ſolet, communis propterea exſtat locutio, fette Leute eſſen nicht gar zu viel, wenn ſie ſich einmahl recht ausgefüttert, ſo eſſen ſie bey weiten nicht ſo ſtarck; l. quod ejusmodi homines, cum l. plane non, l. parum tantum edant, nihilominus tamen vivant ac nutriantur, cum pinguedo in appetitus variis ex cauſis oborti defectu ad corporis impendatur nutritionem, & interdum iterum conſumatur, quare vulgus loqui conſuevit: Fette Leute können ſchon von der Schnur oder von Leibe zehren, ſie haben zuzuſetzen; l. quod, quia maxime ſatiati deprehenduntur, adeo guloſi exiſtant cupediisque delectentur, ut tantum optimum ſibi eligant ciborum,

ideo-

ideoque cibos tantum *obedant*: Solche Leute stochern nur im Essen, und suchen sich nur das Beste und Wohlschmeckenste heraus.

§. II.

Morbus quasi *μόρος βίας* virium corruptio est vox primitiva & habitum corporis contra naturam, imbecillitatem, ægrotationem, invaletudinem, affectionem alicujus membri a præveniente causa excitatam ejus lædentem actionem germ. Leibes-Schwachheit, Kranckheit designat. Varie describitur ac definitur ab autoribus quorum nonnulli per corporis constitutionem, qua actionibns rite obeundis inepti sumus, alii per pravam hominis constitutionem functiones quales cunque lædentem illum definiunt. An vero *τό* formale exhauriant morbi non inquiram, ne quarta natus videar luna.

§. III.

Proprius ad mortem accedens simul proprius ad ejus nominis explicationem accedo philologicam. Mors græcam agnoscit fontem, quam efficit *μόρος* quo sors fatalis seu fatum significatur; Unde *μορέω* Poët: pro *interficio* quia mors *interficit* homines. Nonnulli mortem a primi hominis *morsu*, quo mortem meruit, alii a *mora*, quia nunquam moratur, sed semper & ubique nos moratur derivare student. Significat vero excessum e vita, extremum vitæ diem, supremum diem germ. den Todt, das Absterben. *Cicero Tusc. I. 9.* & *41.* illam definit per *animi discessum a corpore, dissolutionem, migrationem, commutationem vitæ, finem vitæ miseræ, & extremum omnium rerum.* Fam. 6. 21. & *Horatius Lib. I. Epist. 16.* illam per *ultimam rerum lineam*, canendo describit.

§. IV.

Proclivis ad ipsam tractationem aggrediendum tribus adhuc verbis, proclivitatis examen absolvam. *Proclivitas* est vox composita ex *Pro* & *clivo* quasi *clino* a Gr. *κλίνω* inclino, neigen, abschößig seyn. Proprie sumitur de leni montium decursu quo sensu legitur apud *Hirtium bello Afr. Cap. 37.* Improprie vero inclinationem germ. die Zuneigung significat. Hinc *proclivitas ad morbos*, *ad ægrotandum* legitur in *Cicerone Tusc. 4. 12.* Quem significatum ambabus amplectimur manibus in præsenti tractatione. Est vero peculiaris dispositio corporis ob suam elementorum mixtionem, quæ levi data causa in sua temperie læditur, & itaque pronissima evadit ad varia morborum genera.

§. V.

Quod obesi variis ex causis physico-medicis ob organismi & mechanismi necessitatem maxime proclives sint ad ægrotandum nostrum est assertum, & uti mihi videtur satis firmis ex rationis ac experientiæ gremio petitis subnixum fulcris veritatis. Ne vero in limite impingam operæ pretium duxi, antequam ipsam ad morbos mortemque proclivitatem perspicuam reddam, obesorum essentiam dilucide prius expedire. Obesi itaque sunt personæ corporis habitu crasso, laxiori, spongiosiori ac molli, multa pinguedinis copia naturæ beneficio ubivis varium in usum, si modum non excedit, collecta gaudentes. Si vero pinguedo æquilibrii excedit cancellos corporis ac sanitatis detrimento magis quam conservationi ac emolumento inservit. Non immerito judidico *obesi* vocem excessum ratione pinguedinis notare, quia obesitatis titulus non unicuique competit, cum tamen quilibet non omni pinguedine destitutus inveniatur, licet etiam exiguissimis tantum rigaretur rivulis oleosis ac pinguibus, quare, ut mea fert opinio, concludo, obesitatis vocem illam notare pinguedinem, quæ ratione quantitatis ac molis æquilibrium ad reliquarum corporis partium habitum, respective, excedit.

§. VI.

Obesitas itaque corporis constitutionem crassam, robustam, pinguem germ. die Fettigkeit & præter Naturam pinguedinis accumulationem exprimit, & differt a pinguedinis voce, quæ ipsam materiam & substantiam pinguem & oleosam germ. das Fett significat. Vox vero *obesi* ac pinguis in medicorum scholis non distinguuntur, sed pro lubitu indiscretium applicantur, & pro una eademque habentur.

§. VII.

Obesitatis itaque Subjectum primo constituunt omnia animalia ipsa loquente experientia, cum vero mihi ut medico non de animalium in genere, sed de hominis obesitate in specie sermo sit, ad hanc etiam metam meum unice dirigam animum. Hominem itaque contemplaturus adstruo obesitatis subjectum esse ratione ætatis, ætatem infantilem ac virilem. ratione temperamentorum, temperamentum sanguineum, phlegmaticum & ex his potissimum composita, & ratione vitæ generis eos,

qui otio & lautæ indulgent diætæ; Quæ omnia seorsim nunc examinabimus.

§. VIII.

Ætas infantilis ob corporis constitutionem mollem, laxam ac humidam, largius nutrimentum, motus localis defectum & somni copiam, cui maxime indulgent infantes, uti & cœco manifestum est, obesitatis constituit subjectum. In fibrarum laxitate corporis nutritionis ac augmentationis positum est fundamentum, alias nec locum dare particulis nutrientibus, nec earum impulsui posset cedere, hæc vero æquilibrium non transgredi, nec nimia esse debet, sed ad vires circulantes proportionata ac adæquata, ne fibræ illæ minimæ destruantur. *Vid. Exc.* HOFFMANNI *disp. de Proceritate corporis.* Si vero fibræ humorum affluente copia nimis in suo tono relaxando destruuntur, humores diu in earum permorantur interstitiis quia eorum transpressio ob toni debilitatem segnior procedit, quare etiam particulis pinguioribus eo commodius, facilius & citius se fibrarum apponere concreto, janua panditur. In aprico est infantibus laxiores esse partes solidas, quare etiam citius majus capiunt incrementum, ac pinguedinis copiam, in quo asserto nostras defendit partes *Cl.* STENZELIUS *in diss. de Lactis succique nutritii Præparatione principiis commodis atque incommodis*, ita dicens: *Quibus laxiores sunt partes solidæ citius & majus capiunt incrementum.* Huc suum quoque affert symbolum largius nutrimentum, quo ad nauseam usque sæpius nutriuntur infantes, quare etiam, si lac præprimis nutricis succi nutritii copia scatet atque abundat, pinguedinis partes undique apponuntur, quia succus suppeditatus nutritius ad corporis incrementum adæquatum integre impendi nequeat.

§. IX.

Huic accedit motus localis defectus, quo mediante alias transpirationis insensibilis negotio rite succedente, multum corpori decedit, *vid. Sanctorius in Medicina statica*, quod per novum nutritii succi accessum compensati oportet. De hujus veritate convincimur in subjectis valde laboriosis & laborioso vitæ generi assuetis, in quibus pars pinguis ac oleosa reliquis humoribus admixta nimis resolvitur, ut transpirationis insensibilis l. madoris beneficio simul e corpore avolet. *conf. Ferneli-*

us in universa medicina Lib. I. Cap. XV. p. 43. Quod vero nutritionis negotium passum fuerit detrimentum ex illorum elucet corporis lassitudine, quod vero in infantibus non contingit; quare etiam, ne massa sanguinea nimis obruatur lympha nutritia ob perpetuum novi liquoris nutritii accessum, sapientissime a Natura fuit provisum, ut sanguis se, mediante particularum pinguium ac oleosarum appositione superfluo exoneret succo nutritio. Hinc pinguedo secretionis beneficio ab illo secedit, infundens se in propria sua cellula, in quibus tam diu residet ac asservatur, donec iterum in subsidium ab ipsa vocetur natura. Consumitur vero paulatim crescente infante, quia corporis incrementum ac augmentatio plus desiderat materiae nutritiae, quam ab ingestis vix suppeditari potest, quare etiam ut plurimum infantes, si corpus in longitudinem valde augetur, macilentiores evadunt.

§. X.

Quod somnus quoque obesitati locum faciat extra dubitationis aleam est positum. *vid.* COSCHWITZII Physiol. Sub illo enim paulo tardius incedit sanguinis circuitus, quare etiam eo citius partes oleosae ac pingues fibris ac membranis apponi queunt, quod vigiliarum tempore ita evenire non solet, quia illius motus localis ac progressivus variis ex causis valde turbatur, ut pro re nata l. auctior celeriorque volvatur, l. plus justo tardior incedat. *Lemnius de Complexion. Lib. I. p. 77.* attestatur, illos, qui somno ac ventri liberalius, quam par est, indulgent, tam obesos & corpulentos effici ut pectori committatur mentum, & ut *Persius Sat. I.* canit:

Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet

Et *Loeberus in Anchora Sanitatis somno quoque adtribuit, quod pinguefaciat.* Et puero manifestum est, ea animalia, quae per maximam hyemis partem somno ac quiete fruuntur, pinguiora fieri. Narratur itaque de ursis, marmotis s. muribus alpinis germ. Murmelthier & praecipue de gliribus quod maximam temporis partem somno consumant praesertim tempore hyberno dormientes crescant ac pinguescantur, secundum illud *Martialis* ubi glis ait

Tota mihi dormitur hyems & pinguior illo
Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit

Quem

Quem pinguefaciendi modum monachis etiam tribuit *Scaliger Exercit. 314.*

XI.

Ætas virilis obesitatis subjectum potissimum eam ob rationem evadit, quod scilicet, cum corpus quoad longitudinem & latitudinem sufficienter auctum crescere desinat, ob succi nutritii abundantiam, qui superfluus a partium solidarum nutritionis oeconomia remanet, ejusmodi collectiones materiæ pinguis ac oleosæ eveniant. Superfluum itaque se suis appropriatis apponit partibus ibique colligitur & in nutritionis subsidium reservatur. Distensione itaque in longitudinem cessante succi abundantes ad carnis laxiorem derivantur substantiam, quare etiam corporis moles amplior redditur ejusque latitudo augetur. Dicit itaque STENZELIUS l. c. *hinc juvenes macilenti sæpius viri facti maximam contrahunt obesitatem.* Hoc enim ætatis articulo secundum naturæ leges in statu naturali omnes se & excretiones ob corporis robur tonicum & calorem naturalem sibi respondentem ac adæquatum rite procedunt, pulsus & sanguinis circuitus satis vegetus observatur, appetitus etiam his omnibus respondet. Multa itaque rebus sic stantibus succi nutritii generatur copia, cum vero in corporis nutritionem non plenarie impendi possit, necesse est, ut pinguedinis collectio abundans contingat. Quid quæso itaque obstat, his omnibus pensitatis, quod ejusmodi homines, si præprimis bona lautaque accedit diæta, non possint pinguescere, multaque pinguedinis copia, ut peculiari integumento, suum obducere corpus?

§. XII.

Quod demum temperamentum sanguineum, phlegmaticum & ex his composita ac mixta concernit temperamenta electro lucidius unicuique ex physiologicis patebit, hæc præ aliis magis disposita esse ad pinguedinem, licet non negandum, quod reliqua temperamenta non omni careant pinguedine, nihilominus tamen denominatis temperamentis magis familiaris deprehenditur obesitas & in majori præ reliquis nascitur pinguedinis copia. Quilibet rationes ex physiologicis, qui modo prima Apollinis palæstræ calcavit limina, colligere potest, quas corporis structura mechanica, porosa ac laxa & motuum tam se- quam excretoriorum huic accommodata conditio sat abundanter suppeditant. Præ omnibus personæ temperamenti phlegmatici magis inclinant ad obesitatem.

tem, quia earum corporis habitus maxime ſpongioſus, poroſus ac laxus exiſtit, qua de cauſa etiam ſanguinis circulus, motus ſe & excretorii non quidem difficulter, veruntamen languide ac lente incedunt, quare etiam partes oleoſæ, pingues, gelatinoſæ, nutritiæ lymphales ſub leni illorum humorum motu locali, magis ſe ſolidis apponere poſſunt partibus, unde etiam præ aliis in magnam excreſcunt molem *vid.* COSCHWITZII *Phyſ. Sect. I. Cap. IX. p. 218.* De his ita canit *Schola Salernitana*: *Phlegma facit pingues, ſanguis reddit mediocres.* Huic proxime ſuccedit temperamentum ſanguineo-phlegmaticum & phlegmatico ſanguineum. De illo dicit B. COSCHWITZIUS *l. c.* quod optime nutriantur & ad proportionatam pinguedinis appoſitionem & corporis augmentum inclinent, de hoc vero hæc facit verba, quod magis ſuccedat corporis expanſio in latum & magis obeſi fiant phlegmatico-ſanguinei. *conf.* FERNELIUS *l. c.* ubi corporibus frigidioris naturæ qualia poſſident deſcripta temperamenta copioſam tribuit pinguedinem. Huc quoque referri merentur ſanguinei, qui etiam inclinant ad obeſitatem ſecundum illud *ſcholæ Salernitanæ* effatum: *Natura pingues iſti ſunt.*

§. XIII.

De iis, qui otio indulgent ac lautæ diætæ & quieto vitæ generi dediti ſunt, non eſt dubitandum, quin obeſitatis conſtituant ſubjectum, præprimis ſi peculiaris ratione temperamenti accedit corporis conſtitutio, quæ per ſe proniſſima eſt ad obeſitatem. Otio ac quieto vitæ generi asſueti, ordinarie, niſi morbo detineantur, & ſi victu potiantur ordinato, pingueſcunt & ad obeſitatem perveniunt. *conf.* COSCHWITZII *Phyſ. Sect. II. Cap. II. p. 266.* Contingit enim in iis lymphæ nutritiæ accumlatio, quia motibus orbati ſunt ejusmodi homines, ſub quibus alias certo reſpectu particulæ oleoſæ, pingues ſimul reſolvuntur, & ita reſolutæ una cum reliquis humoribus ſeroſo-aquoſis e corpore exhalant. Hæc vero reſolutio non cadit in otioſos, quare etiam ſuperfluum lymphæ nutritiæ in corpore remanet, ne vero ob perpetuum novi ſucci nutritii, ultra motum maſſa oneretur ſanguinea ab ipſa proviſum fuit natura, ut ſe ſuperfluo per pinguedinis appoſitionem exoneret. Per lautam demum diætam, multa quoque gignitur ſucci nutritii copia, imo abundantia, quam ex neceſſitate phyſico mechanica pinguedinis ſubſequitur collectio. Teſtatur & hoc *Exc.* HOFFMAN-

NUS

nus *in Med. Syst. P. I. Lib. I. Sect. II. Cap. II. p. 164.* ita dicens: *Quicunque copiam chyli pinguis generant, insuper temperamento calido ac humido gaudent corpus parum exercent, & tranquilla mente utuntur, ii facile pinguescunt.* Hæc vero pars oleosa ac pinguis cum particulis seroso-aquosis transpirationis beneficio ob motum languidum ac lentum otiosis familiarem excerni non potest, quare etiam in corpore retinetur, ubi se demum fibrosis apponit partibus.

§. XIV.

Hactenus locuti sumus de obesitatis subjectis, restat nunc demum, ut paucis absolvamus, quatenus obesi morborum constituant subjecta mortisque evadant candidati. Si corporis humani mixtionem animalem in genere sollicite paululum perlustremus, invenimus illam maxime infirmam & summe corruptibilem esse vid. *Exc.* Stahl *diss. de frequentia morborum in corpore humano præ brutis*, ob principii aquei ac pinguis largiorem concursum, quæ non bene inter se conveniunt *vid. Exc.* Alberti *Introduct. in univers. medicin. P. I. p. 45.* Hæc vero mixtio animalis aliqua tamen nititur proportione principiorum sibi respondente, sine qua minime persistere posset. Cum vero, licet quædam adsit proportio, nihilominus tamen magna infirmitate ac ad corruptionem propensione laboret mixtio animalis, quo magis non iis laborabit interveniente multa pinguedinis copia mixtionis adæquatam excedente proportionem. Sanitatis character sane versatur circa motuum tam sequam excretoriorum æquilibrium, quod æquilibrium præsupponit partium solidarum motus adæquatos & debitam proportionem ac temperiem inter partes solidas æque ac fluidas sibi invicem respondentes. Si enim partes fluidæ proportionem erga partes solidas excedunt hæ in suo perturbantur officio. Debilitantur enim in suo robore tonico a majori plus justo fluidorum quantitate, fibræ itaque relaxantur, ductus atque canales se- & excretorii oppilantur, quæ demum oppilatio alios variosque provocat affectus morbosos. Si vero partes solidæ non sufficienti humorum rigantur quantitate, neutiquam locum sibi vindicare poterit ullum æquilibrium, quod sanitatis efficeret characterem.

§. XV.

Nunc inquirendum erit, an obesi justa proportione, temperie atque æquilibrio inter partes solidas ac fluidas, earumque motus se- & ex-

cre-

cretorios, & per consequens illibatæ sanitatis gaudeant charactere, an vero illo destituti, maxima proclivitate ad ægrotandum, qua mediante in morborum irruant castra, teneantur? Posterius affirmantes prius negamus. Obesi equidem videntur sanitate frui integra, perfecta atque illibata, nihilominus tamen magna obruuntur propensione morborum subeundi palæstram ob pinguem corporis sui constitutionem, quæ morborum sane constituit fomitem. Illustris HOFFMANNI autoritas nostro asserto haud exiguum addit pondus *in Med. Syst. P. I. Lib. II. Cap. XI. p. 434.* his verbis: *obesi & l. sero l. sanguine repleti, quam maxime in morbos proni ac proclives sunt, & tam ab animi turbationibus, quam externis rebus, ut frigore, calore, graves patiuntur læsiones, & morbo quodam correpti ægre convalescunt.* Comparative igitur tantum obesi videntur esse sani, sed nunquam athletice vivunt sani, & si etiam vivant athlethice, nihilominus tamen morbi illis sunt infensiossimi. Hac in re *Dominus* ALBERTI dicit *in diss. de Torturæ subjectis* §. 10. *p.* 44. *Subjecta admodum obesa & pingui corpore prædita, quæ licet nonnunquam athlethice sana videntur, tamen repentinis & multiplicibus morbosis incommodis obnoxia sunt.*

§. XVI.

Huic asserto se associat *Cel.* STENZELIUS *l. c.* ita ajens. *Nimia obesitas revera solidarum infirmitatem partium inducit, aliisque exinde derivandis malis ansam præbet.* Non minus veneramur felicissimi artis medicæ restauratoris Hippocratis autoritatem sic in modum loquentis: *Qui natura valde sunt crassi celerius moriuntur, quam graciles. vid. Aphoris. Lib. II. Aph. XLII.* HEURNIUS sic commentatur in hunc locum rationes adjiciens sequentibus: *Quia spiritus calidumque nativum non potest in tot annos vitam producere & œconomiæ naturali non tam bene consulitur ob frigus, in crassis atque in gracilibus. Cum autem in morbos inciderunt, ægre illis defunguntur, ob caloris nativi infirmitatem corporis densitatem, venarumque angustiam: Hinc etiam obnoxii sunt corruptioni succorum. vid. in h. l. p. 146.* Licet quidem nonnulla ex his ad nostram regerenda essent hypothesin, illa tamen sicco præteream pede. Pleniorem corporis habitum periculosum esse *Hippocrates* quoque docet *Lib. I. Aphor. 3. Galenus Lib. III. de differentia morborum. Cap. 9.* maxime vero *Avicenna septima quarti tract. 4. Cap. 5.* his contestatur. *Mors*

super ultimatis in pinguedine festinat, & proprie illos, qui impinguantur in prima ætate; isti enim sunt expositi apoplexiæ & paralysi &c. Cel. JUNCKERUS *in Conspectu Medic. theoret. pract. Tab. II. pag. 12.* non minus satis acute judicat, nimiam obesitatem totam vitam reddere molestam, quibus ut opinor ad ægrotandum notare voluit, proclivitatem. *Lemnius* non minus *l. c.* testatur, obesos magno expositos esse sanitatis ac vitæ periculo. Ex tot itaque Celeberrimorum Virorum consensu patet sufficienter obesorum sanitatem ob crassam, pinguem, mollem & laxiorem corporis sui constitutionem languentibus incedere pedibus. Talem *Steeghius in arte medica Lib. III. cap. I. p. 90. neutram* vocat, quod quidem corpus sanum sit, verum ita imbecille, ut sæpe incidat in morbos. Quod vero corpus imbecillum præ robusto promtius & facilius vitium & læsionem recipiat *Ill.* testatur HOFFMANNUS *in diss. de corporum dispositione ad morbos.* Seorsim itaque ad instar exempli nonnullos examinabimus morbos, e quorum examine confirmatam veritatem nobis obviam ituram esse videbimus.

§. XVII.

Quod infantes variolæ præcipue infestent nec rusticum fugiet. Ad hanc vero excretionem periphericam debitum requiritur robur tonicum partium solidarum pro illa adjuvanda ac facilitanda. Si vero hæ multa pinguedinis copia relaxatæ suo privatæ fuerint robore, hæc excretio satis languide succedit. Quo diutius vero hæc materia miasmatica humoribus admixta in corpore retinetur, eo noxior imo funestus timendus est exitus, quia humores majorem patiuntur corruptionem ac detrimentum in sua mixtione. His summe infectis ac inquinatis humoribus partes solidæ circulationis beneficio rigantur, sub qua etiam systema tangunt nervosum. Hoc vero ut pars sensibilissima ægre fert ejusmodi allisionem materiæ acris, causticæ; hinc oriuntur spasticæ tractiones, motus convulsivi, epileptici nec non interdum ipsa mors. Licet vero naturæ beneficio per motus adæquatos a centro ad peripheriam propelletur materia variolosa & e corpore eliminetur; nihilominus tamen ob corporis habitum spongiosiorem, molliorem ac laxiorem, qualis est obesorum, majorem exercet sævitiam profundioresque relinquit foveas, majoribus incute vestigiis faciens locum. Præprimis in subje-

ctis pinguibus, obesis, variolæ observantur confluentes ob majorem fibrarum laxitatem ac mollitiem. Hic affectus infantiæ offensiosissimus facilius ac citius invadit obesos & hi magis præ reliquis iis exercentur. Majorem, præsertim in obesos exercet crudelitatem, quando major accedit materiæ peccantis malignitas. Satis judiciose itaque dicit *Nenterus in Fund. Medic. theor-pract.* Tom. II. Tab. CXXXIX. p. 544. circa variolarum prognosin. *Infantes obesi & spongiosi valde habitus corporis in majori versantur periculo, quam reliqui.*

§. XVIII.

Proni sunt obesi ad *vertiginem phlegmaticam* ob partium solidarum molliorem ac laxiorem conditionem & humorum lymphatico-serosorum abundantiam. Ab his humoribus una cum pinguedinis copia partes fibrosæ nimis relaxantur, debilitantur, ac earum robur tonicum aboliendo infringitur; quare etiam dicti humores non tam prompte, uti decet, per vasa, præsertim capillaria, meare nequeunt. Stagnant itaque & sua mole meninges & genus nervosum premendo afficiunt, quibus omnibus dirus hic affectus sua debet natalitia. Suum quoque huc confert symbolum humorum motus, qui etiam in Statu naturali non semper æqualis & idem per omnia contingit loca. Vasa enim non ubique in recta currunt linea; sed situ anfractuoso, tortuoso & tractu serpiginoso, præprimis in capite incedunt, quare etiam humorum motus tardus evadit. *vid. Ill.* HOFFMANNI *diss. de Apoplexia.* Experimur hoc in machinis hydraulicis, ubi aqua in linea recta facilius propellitur, quam ubi multi anfractus tortuosi ac serpiginosi occurrunt. Cum itaque hanc ob rationem in iis qui roboris tonici gaudent vigore motus localis humorum per dicta loca tardius procedat, quo magis & facilius non eveniet in obesis in quibus ut plurimum toni relaxatio ac debilitas occurrit. Vertiginis itaque periculo per quam facile expositi sunt obesi.

§. XIX.

Non minus quoque proclives existunt ad affectus nephritico-calculosos, ob partium laxitatem, quæ facilius recipit stagnationes. Per se liquet perpetuum decubitum atque affluxum humorum seroso lymphaticorum ad renes quorum secretioni ex parte sunt dicati, contingere, a quibus, si majori copia ac impetu affluunt in suo debilitantur tono, ma-

jor

jor vero accedit debilitatio ac toni relaxatio pinguedine accedente, quæ, uti ex Sectionibus apparet, hunc præprimis occupat locum, quare etiam serosæ intra substantiam renalem contingunt stases, quæ ansam suppeditant ad hunc morbum atrocissimum. *conf. Ill.* HOFFMANNI diss. cit. Notum est mihi in Patria exemplum fœminæ generosæ maxime obesæ, quæ sæpius atrocissime ab hoc torquetur morbo, cui nonnunquam se associant motus convulsivi & epileptici. Exemplum de summe obeso affectu calculoso enecato prostat: *in* ALBERTI *Jurisprud. med.* in Appendice Partis II. p. 114.

§. XX.

Maximas etiam obesis struit insidias scirrhus hepatis phlegmaticus, cum notissimum sit, hepar, ut organum secretionis ac lymphæ deputationis, facilius stasibus subjici posse lymphatico-serosis, *vid.* COSCHWITZII *Path. P. II. Sect. I. Cap. VII. p. 166.* Nimium itaque relaxatur hepar, quæ relaxatio atoniæ sternit viam, quæ demum januam pandit obstructionibus, hæ tandem generant scirrhum variaque symptomata hunc ordinarie concomitantia, donec mors ultimam ludendo tragœdiam vitæ finem constituat: *conf. Ill.* HOFFMANNI *diss. de scirrho hepatis.* Pancreas ac glandulæ mesaraicæ eadem sæpius experiri coguntur fata ut extra toni spheram positæ, evadant scirrhosæ. Angustissimos enim habent tubulos ac vascula, quare humores hærent, stagnant coeunt eaque obstruere possunt *vid. Ill.* HOFFMANNI *diss. de Prancreatis morbis* quare temporis tractu dictæ partes scirrhosæ evadunt. Quem scirrhum demum proxime sequuntur affectus hydropici ob denegatum liberum per dicta loca humorum transfluxum, quare etiam vascula lymphatica nimium distenduntur ac oppilantur, ut rupturam demum pati cogantur, quæ facilius evenire solet ob roboris tonici debilitatem ac fibrarum laxitatem, quam rupturam humoris lymphatico-serosi excipit extravasatio lethalis *conf. Ill.* HOFFMANNUS *l. c. & diss. de Hydrope Ascite.*

§. XXI.

Obesi quoque proclives sunt ad certamen ineundum cum *inflammationibus.* Laxior enim corporis habitus magis admittit infarctus, & ob toni sufficientis defectum sanguinis transpressio per partes spongiosas impeditur, quare etiam humorum actualis inducitur stasis *conf.* COSCHVV. *l. c.* quæ demum degenerat in inflammationem. Præprimis obesos magis infe-

ſtat *phlegmone* ob humoris ſeroſo-lymphatici luxuriantis præſentiam. Non minus quoque *ſphacelus* in obeſis ſuam ludere ſolet tragœdiam partim ob corporis laxitatem *conf. Ill.* HOFFMANNI *diſſ. de corporum diſpoſitione ad morbos* quæ illi reſiſtere nequit, partim ob pinguedinis materiam, quæ in ſua mixtione varias alit particulas proniſſimas ad putredinoſam reſolutionem ac corruptionem. Hinc ſphacelus in obeſis velociter ſerpere ſolet, dum e contra in macilentis paulo tardiori incedat gradu. Per quam facile ſimul concurrit in hydropicis, quorum abdomini evacuationis fine inflicta fuerint vulnuſcula, præprimis ſi liberioris aëris acceſſui concedatur locus. Partes enim pingues maxime aëris acceſſu læduntur, qui ut plurimum corruptionem putredinoſam ac ſphaceloſam procreat, præſertim, ſi locus affectus naturali ſuo calore per aëris acceſſum privatur.

§. XXII.

Obeſos *febris catarrhalis* ſubjectum conſtituere extra omne verſatur dubium. Scatent enim plerumque materia peccante ſeroſo-lymphali ad hunc affectum diſponente, quæ facili negotio ab externis aëris injuriis alteratur, quam alterationem æque facile admittit fibrarum mollis ac laxa conditio. Concurrunt ſimul, ut ſymptomata, pectoris infarctus, tuſſis atque gravedo. Ob tonum partium laxiorem & corporis imperſpirabilitatem obeſi citius acutis afficiuntur morbis & difficilius curantur gracilibus, teſtante. *Ill.* HOFFMANNO *in not. ad Poter. p.* 117. Non minus hoc teſtatur *Celſus Lib. II. Cap. I.* ubi hæc prodidit: *Obeſi plerumque acutis morbis & difficultate ſpirandi ſtrangulantur.* Proniſſimi demum obſervantur ad febres contagioſas ob pororum laxitatem, fibrarum inertiam & languidiorem ſanguinis progreſſum, quæ omnia diſponunt ad materiæ miaſmaticæ cum aëre advenientis receptionem. Fibrarum inertia ac debilitas efficit, ut ſe & excretionum debitarum ſucceſſus infringatur, materia miasmatica noxia, diutius, quam par eſt, in corpore retineatur, cum humoribus circumpellatur, iisque tanto promtius corruptionis affricet labem. Hoc extra dubitationis poſitum eſt ſphæram, uti apparet graſſantibus ejusmodi febribus cum ut plurimum obeſiores corporis perſonæ iis invadantur ac jugulentur. Si itaque petechiis ac ipſa peſte invaduntur, ut plurimum naturæ debitum ſolvere coguntur obeſi, cum ad hos ſuperandos morbos vix ſufficiant

co-

eorum vires. *conf. Ill.* HOFFMANNUS *l. c. Schilterus de Peste* inter corpora ad pestem opportuna & præparata quoque collocat *obesa.*

§. XXIII.

Purpura quoque inimicissima est obesis, quare etiam sæpius illa vexantur. Et sane, si obesorum perlustremus humores totamque corporis mixtionem, nulla nos subit admiratio, quod pronissimi sint ad ejusmodi morbos, quoniam partium heterogenearum copia scatent atque abundant, quæ levi data causa in actum deducuntur. Duo mihi hic loci noti sunt obesi, quos sæpius hic invadit affectus purpureus, & nisi omnis semper adhibita fuisset præcautio in ejus medela, diu jam periissent. Non minus quoque novi obesos qui per totum fere annum purpura excruciantur quasi chronica. Me demum non fugit exemplum in viro quodam hujus urbis celeberrimo corporis obesi, qui semper humorum laborabat impuritate, ita ut cutis pruritus per totum fere corporis ambitum illum exercuerint. Cum demum in purpuram incideret rubram, morbi decursus minime respondebat votis, præsertim, cum morbus in albam degeneraretur purpuram, sub cujus sævitia, spretis omnibus remediis, brevi temporis intervallo, atrocissimis complicatis symptomatibus, ut deliriis & intercurrentibus motibus convulsivis animam anxie efflaret. Non minus subit memoriam recordatio amantissimæ sororis valde obesæ quæ purpura epidemice tunc temporis grassante correpta intra duarum dierum spatium, catarrho accedente suffocativo, vita fungebatur.

§. XXIV.

Quod coryza, gravedo, ophtalmia ac cephalalgia serosa facillime quoque invadant obesos cognitum perspectumque habemus, quotidiana attestante experientia. Ratio latet in humoris lymphatico serosi, quo eorum corpora scatent, abundantia, & corporis habitu per se ratione temperamenti, molliore ac laxiore, qui tamen ob pinguedinis molem majori mollitie ac laxitate obruitur. Asthma tandem & catarrhus suffocativus ex eorum hostium sunt classe, qui ut hostes crudeles & sanguine sitientes omnem exercent tyrannidem in obesos, vid. Nenterus l. c. ita ut plurimum iis trucidentur. Accedunt etiam nonnunquam concretiones polyposæ. quale quid ante aliquot annos visum fuit hic loci in Nobile quodam valde obeso asthmate convulsivo defuncto, cujus panniculus adiposus tres superaret crassitie digitos, in cujus utroque cordis auricu-

lo concretiones reperiebantur polypofæ. Rationes ex eodem fluunt fonte, quam ſuperiores allegatæ, quare crambe bis cocta nemini volumus eſſe onerofi ac tædiofi. Muſculi pectoris & intercoſtales maxime ſub horum affectuum crudelitate patiuntur, quod apparet ex minore eorum thoracem pro reſpiratione potentia movendi. *Vid.* Coschw. *l. c. p. 313.* Experiuntur itaque abundantiſſime motus voluntarii defectum atque atoniam & licet non omnis abolita eſſet potentia movendi ea tamen ipſis denegatur ob pinguedinis molem nimium eos prementem, quare obeſi omnibus orbati mediis ut plurimum intereunt.

§. XXV.

Laborant ſimul obeſi reſpirandi difficultate, *vid. Timæi* von Güldens Klee, *Caſus medicin. Lib. VI. p. 261. ſeq. & Dolæi Encyclopædia med. dogmat. Lib. I. Cap. X. p. 166.* pectoris oppletione & præcordiorum anxietatibus, quia muſculi thoracis ac intercoſtales in ſua actione ob pinguedinis molem, qua nimium premuntur ac relaxantur, impediuntur, ac læduntur, læſæ itaque reſpirationis ſuppeditat cauſas nimia obeſitas. Dependet enim ex fabricæ muſculorum læſione difficultas reſpirandi ſecundum Schambergerum *in diſſ. de reſpiratione læſa §. XXXI.* ubi quoque nimiam accuſat pinguedinem, dicens : *quæ* (pinguedo ſc) *incumbens & interpoſita fibris motricibus eas ad inflationem debitam reddit ineptas.* Ad oppilationem, contabeſcentiam ſimiliaque truculenta morborum genera inclinant obeſi. Rationes ſubminiſtrat *Cel.* Stenzelius *l. c.* ita ajens : *in maximam haud raro molem increſcunt corpora, ipſæque fibræ muſculoſæ ita relaxantur, ut omnem amittant tonum, motuique continuando haud amplius ſint pares ; hinc oppilationes, ex oppilationibus contabeſcentia, vel hujusmodi homines apoplexiæ, catarrhi ſuffocativi ſimiliumque repentinorum & truculentorum morborum incurſui, permanente eadem corporis mole, ſunt obnoxii.*

§. XXVI.

Ob easdem ſæpius indigitatas rationes obeſi maxime imminent ad diarrhæas ſeroſas, quæ eos levi concurrente cauſa facile infeſtant. Nec demum immunes ſunt a ſcabie, ſi præprimis eorum maſſa humorum multa ſalſedinis obruta eſt acrimonia, quæ illos moleſtiſſimo angit vexatque pruritu. Contra apoplexiam ſanguineam æque ac ſeroſam & paralyſin nullo gaudent privilegio. Nam humores lymphatico-ſeroſi tu-

bulos

bulos cerebri atque nervorum jam jam debilitatos premendo eorum invertunt officium, unde affectus paralytici, l. illos ultra modum infarciendo rupturam promovent, unde apoplexiæ. *Vid. Ill.* HOFFMANNI *diss. de Apoplexia.* Sectionis beneficio eorum, qui hoc interierunt morbo, reperimus extravasationem phlegmatis, ut plurimum in cerebri ventriculis circa plexum choroideum. *Dolæus l. c.* quoque testatur obesis affectus apoplecticos & paralyticos obnoxios esse. Disrupta enim vidit pulmonum vasa in quodam viro, qui ob nimiam obesitatem & pinguedinem partium sanguinem hunc accipere valentem, paralysi, dein apoplexia extinctus est *conf. Timæus. l. c.* Ex ratione & observationibus multiplicibus comprobatum habemus, quod obesi per spontaneas atque communes invasiones morbidas generice periculose affligantur. *Vid. Exc.* ALBERTI *Juris. prud. med. Pars II. p. 390.* Non in minori versantur ac fluctuantur periculo obesi si violentis offensionibus afficiuntur. Hæ enim per quam facile ob obesitatem & humorum abundantiam mortiferas alterationes in partibus solidis æque ac fluidis provocare possunt.

§. XXVII.

Ad sterilitatem tandem quoque inclinant obesi, quia particulæ gelatinosæ ac lymphaticæ in sanguine contentæ in pinguedinem abeunt, quare parum l. nihil seminis, quod eundem agnoscit fontem, elaborari potest. Natura enim libentius iis semper insistit motibus se- & excretoriis, quibus semel est assuefacta; cum itaque pinguedinis secretionem, concretionem ac appositionem sibi eligerit, eas etiam absolvit, sub quibus demum multum materiæ lymphaticæ ac nutritiæ sanguini detrahitur, ita ut parum l. nihil supermaneat, quod natura ad seminis elaborationem impendi possit, quam stricto pede sequitur sterilitas. Hoc confirmat *Ill.* ALBERTI *in Jurisprud.* medica P. II. p. 518. ita *dicens, in maribus aliquando obesitas congruam spermatis secretionem impedit* & procul dubio ob easdem quas dedimus rationes *conf. Fortunatus Fidelis in Relat. Medicorum* Lib. III. Cap. IV. p. 362. ita ajens: *Qui plus nimio obesi sunt ac multa obruti pinguedine, inepti conjugio sunt: tales enim ut exiguum sanguinem in venis habent, ita & semen. conf. Lidelii Ars medica lib. III. cap. XIV. p. 525.* Notum est sanguinem in concreto consideratum fontem ac materiam esse seminis, parum vero sanguinis habent obesi, quia maxima ipsius pars ad pingue-

dinem

dinem absumitur. Hinc obesi sterilescunt & ad venerem evadunt inepti *vid. Santorellus de Sanitatis natura Lib. V. p. 143.* quæ consideratio maximam habet utilitatem in medicina forensi, ubi sæpius controverti solet de Sterilitate. E diametro etiam hæc veritas confirmata se sistit in iis, qui veneri plus justo indulgent, lusumque venereum quotidie repetis vicibus exercent; quorum corpus maxime vergit ad contabescentiam. Ad quos enim motus semel inclinat natura, iis etiam insistit; cum itaque ob continuam seminis ejaculationem motus ad partes genitales & organa spermatis secretoria invitentur ac deriventur, major quoque & continua contingit seminis secretio ac elaboratio, qua sanguini optima detrahitur pars nutritia, quo minus possit pinguedinem elaborare. Avicenna l. c. adducit *obesos & pingues non esse prolificos*, sic enim ille; *& similiter isti non sunt generantes neque producentes embryonem & sperma ipsorum est paucum ac tenue & infœcundum vel fœminarum generativum.* Non minus quoque ventris luxuriantis pinguedo in fœminis coitus constituit impedimentum, quæ copulam carnalem s. conjunctionem viri cum muliere impedit. Pudendum enim muliebre adeo ob abdominis molem exuberantem occultatur, ut vir nullo modo suo membro, nisi longitudinem alias naturalem excedat, possit ad id pervenire. *conf. Loevv. in Theat. med. jurid. Cap. V. p. 305.* ALBERTI *l. c. Fortunatus Fidelis l. c. Ætius Lib. XVI. Cap. 26.* qui testatur quod obesi semen ad uteri recessus ejaculari non possint, neque pudenda inter se aptare, & parum seminis emittant.

§. XXVIII.

Non minus quoque impedit nimia obesitas aliorum morborum curationes, quæ per Venæsectionem obtineri debent. Obesorum enim venæ per se existunt exiles, & exinanitæ, pinguedine teguntur, occultantur, stringuntur ac deprimuntur, ita ut evanesci videantur & oculum fere fugiant. Difficile hæc operatio incisoria in obesis institui potest a chirurgis, dum vasa non adeo in visum cadant, & licet sæpius illas quærendo maxime desudent, per vana nihilominus tentamina in spem boni eventus instrumentum tantum intrudunt, & sæpius venam intactam frustra inflictis doloribus relinquere coguntur. Dicit itaque *Fernelius de methodo medendi Lib. II. Cap. XI. p. 32. Qui autem præpingis & obesus existit, quanquam nimium dispergitur, difficile tamen*

men Venæ Sectionem idcirco sustinet, quod exilibus sit venis, quas exinanitas pinguedo facile stringit, deprimitque, & paulo porro: *quibus ampla & turgidæ spectantur* (venæ sc.) *tolerabilior est evacuatio, quam quibus angustæ*, quales sunt obesorum. Quibus tantum notare voluit, obesitatem maximam difficultatem ac impedimentum, licet non in totum, ex parte tamen, in venis secandis afferre, cui quoque respondet Aristoteles.

§ XXIX.

Omnes fere scriptores tam veteres quam recentiores in eo demum conveniunt atque consentiunt, obesos maxime pronos esse ad interitum. Testantur hoc *Hippocrates*, *Galenus*, *Avicenna*, *Dolæus* aliique. Citius moriuntur obesi ob sanguinis inopiam, qui pinguedinis elaboratione ipsis detrahitur; Sanguine sic depauperantur. *Santorellus l. c.* igitur dicit, *quæ autem* (animantia sc. multum pinguia) *parum sanguinis habeant, illa sunt ad interitum proniora, quia interitus est quædam inopia sanguinis*. Testatur & *Aristoteles*, quod illi, qui nimia & immoderata crassitie sunt obsiti, subita occupentur morte, ob venas eorum angustas, quæ a pinguedinis compressione obteruntur, ut spiritus libere discurrere non possit, quapropter calor extingueretur innatus, cum etiam aëris refrigerationem non capiant secundum ejus mentem. Subita itaque ut plurimum intereunt morte obesi, & vulgariter illorum mors ita, daß sie recht im Fette erstickt wären exprimi solet. *Hagendornius in historiis medico-physicis Cent. III. Hist. XXIIX. p. 317.* refert exemplum de morte ex nimia obesitate orta in viro literati ordinis, qui opinione citius interiit: Plura Exempla colligi possunt ex *Hildan. Oper. Chirurg. Cent. VI. Obs. 97. p. m. 630. Zacuti Lusitani praxi admir. Lib. III. obs. 108. p. m. conf. Timæus l. c. & Langius in Epist. medic. IV. lib. III. p. m. 984.* Evictum itaque existit ex adductis, obesitatem nimiam scilicet, & limites excedentem, variorum morborum imo mortis causam constituere. Sane si non esset morborum causa & sanitatis impedimentum, artis apollineæ Scriptores nulla commendassent remedia in suis scriptis illam l. removendi l. præoccupandi fine excogitata. Sic quoque obesitatem non ut morbum, sed tantum ut dispositionem ad morbos & morborum causam consideravimus.

§. XXX.

Ad hoc removendum & præoccupandum sanitatis impedimentum & causam morborum magis remotam aboliendam medici recentiores æque ac neoterici varias deliberationes ac consilia formarunt ac excogitarunt; ast semper irrita ac manca evaserunt. *Galenus lib. 6. de tuend. valet. Cap. 8.* assidua ventris dejectione jussit extenuandos esse obesos. His fretus consuetudinem illam purgantium medicamentorum cum Ligni Quajaci aut Sassaparillæ decocto miscendorum, laudibus magnis efferre non dubitavit; demum testatur *14. meth. med. 4. 15.* se juvenem valde obesum antidoto nimirum, quæ adversus vitia articularia est composita, sale theriaco ac ipsa theriaca & victu extenuante nec non cursu veloci curasse. *Timæus l. c.* pro illa removenda venam secare, corpus purgare & decocta Ligni sancti & Sassafras propinare curavit, nec non testatur aqua fontis minutam esse obesitatem. Nec non alia prostant apud autores remedia quasi specifica, ut Piper, Sal absinthii, succus citri, acetum, masticatio foliorum tabaci, nec ipse usus Herbæ nicotianæ, quorum encomia ubivis canunt autores. Si verum dicere fas est exiguum sane solamen profluit ex fonte pharmacevtico, nec minus exiguum adferunt emolumentum præsidia chirurgica ut vesicatoria, fonticuli ac puncturæ cum acubus *vid.* JUNCKERUS *l. c.* ALBERTI *in Praxi extemporanea* contra nimiam corpulentiam variis insurgit consiliis quæ commendata, ut quilibet habeat, suaderem. Maximum solamen quod adhuc sperari licet resultat in obesos ex fonte diætetico, quem quilibet pro ratione sui corporis ac naturæ modulo modificare potest. Mutanda itaque multa veniunt, si vitæ sedentariæ ac otio dediti fuerint obesi, eligant sibi vitæ genus laboriosum & frequentiores instituant corporis motus, diætam bonam, lautam, exuberantem, spirituosam ac vinosam, commutent cum tenuiori ac viliori *conf. Stenzelius l. c.* ac quantum possibile, frequentiores interponant corporis motus. De obesorum regimine ac diæta *conf. Ill.* HOFFM. *Med. Syst. l. c.* Caveant vero sibi ne ab uno extremo transeant ad alterum uno impetu ac saltu, quæ mutatio repentina naturæ inimicissima ac periculosissima sæpius existit. Id itaque tenendum quod natura non per saltus sed per gradus operari amet, quod etiam observandum in diætæ ac regiminis mutatione. De die in diem enim gradatim aliquid

semper

ſemper detrahi, aliquid quoque addi poteſt, quod quilibet judicioſus pro ſui corporis circumſtantiarum ratione inſtituet.

§. XXXI.

An blandæ laxationes exſiccandi fine inſtitutæ aliquid detrahant obeſitati, merito dubito experientia contrarium teſtante edoctus. Fortiora vero purgantia ad temeraria ac periculoſa empiricorum pertinent tentamina, a quibus omnes dehortor. Poſito ſed non conceſſo, quod intentatus illis obtineatur finis, quis vero præſtet cautionem, quod nullam viſceri nobiliori infricatam relinquant labem. Salivationem eum in finem inſtitutam omnimodo rejicio, quoniam plus detrimenti quam emolumenti eo retundare obſervatur. Parum demum fidei ac fiduciæ ponendum eſt in Venæ Sectiones. Difficultas ac impedimentum eas adminiſtrandi patent ex §. 28. &, licet nullum ſubeſſet obſtaculum venam ſecandi, maximum tamen adhuc inſurgit dubium, an etiam hæc ſanguinis miſſio votis reſpondeat, & fine ſanitatis periculo celebrari poſſit. Pro obeſorum tuenda bona valetudine id tenendum eſſe judicio, ut, obſervatis reliquis huc conducentibus cautelis, ſe frigori non improvide committant. Frigus enim improvide admiſſum maxime officit obeſos. *Vid. Ill.* HOFFM. *Med. Syſt. Tom* II. *Cap.* VII. §. *28. p. 427.*

§. XXXII.

Sufficiant hæc pro confirmanda noſtra theſi rationis ac experientiæ fulcris ſubnixa; quibus generalioribus ulteriori meditationi locum facere volui, ut quilibet hujus rei ſtudioſiſſimus ſpecialiorem ſibi formare queat applicationem ad reliqua morborum genera. Non enim mihi fuit animus, omnes recenſere morbos, qui obeſis inſidias ſtruunt, ſed nonnullos tantum ad inſtar exempli proponere volui ulterioris explanationis januam Lectori panſurus, quare etiam ſine ullo obſervato ordine morbos, uti in mentem venerint, generalioribus recenſui. Spe teneor dulciſſima, hunc laborem non omni fructu in praxi vacaturum eſſe.

TANTVM!

Es zeigt, Gelehrter Freund, Dein Fleiß und kluges Wissen,
Wodurch Du andern Dich zum Muster fürgestellt,
Was von der Eigenschafft der Cörper sey zu schliessen,
In welchen das Gedeyh'n nicht Ziel und Maasse hält.
Deßwegen lobet auch Hygæa Dein Bemühen,
Und dicke Leute sind darüber sehr erfreut,
Daß alles Ubel wird durch Deine Curen fliehen,
Wozu sie sind geneigt bey Ihrer Fettigkeit.
Drum fahre ferner fort mit eyfrigem Studiren,
Es rücket ohnedem die Zeit allmählig an,
Da Dich Hygæa wird mit ihrem Purpur zieren,
Den nur ein fleißiger mit Ruhm erlangen kan.

Mit diesen eilfertigen Gedancken wolte sich dem Hn. Respondenten bestens empfehlen Dessen aufrichtiger Freund

Samuel Rohncke, VVrat. Sil. Stud. Med.

Es macht die Fettigkeit dem Cörper viel Beschwerden,
Wenn sie mit Uberfluß ihn allzusehr umringt,
Deßwegen wünscht' ich auch nur niemals fett zu werden,
Weil mancher seine Zeit nicht bis zur Helffte bringt.
Diß wird, Geliebter Freund / in dieser Schrifft gezeiget
Daß jener Uberfluß dem Leibe schädlich sey,
Doch da wir beyde nicht zur Fettigkeit geneiget,
So sind wir auch gewiß von mancher Kranckheit frey,
Drum wohl dir daß du weist diß alles zu ergründen
Was dir zu seiner Zeit wird einmal nützlich seyn,
Du wirst durch diesen Fleiß den schönsten Vortheil finden,
Und manchen Krancken einst durch deinen Witz erfreun.
Diß alles wird geschehn / wenn Du durch kluges Wissen
Als ein erfahrner Artzt in unsrer Vater-Stadt.
So Schmertz als Ubel wirst geschickt vertreiben müssen,
Das ein Empiricus vor Dir vergrössert hat.
Im Geiste seh ich schon Hygæens Priester eilen
Wie sie gelehrter Freund vor Dich bemühet seyn
Den längst verdienten Lohn Dir würdig zu ertheilen/
Und durch den Doctor-Hut Dich völlig zu erfreyn.
Wenn nun der Lorber wird um Deine Scheitel grünen/
So sprech' ich auch alsdann die Musen wieder an,
Damit sie meiner Pflicht mit neuem Vorrath dienen/
Indessen bleibe mir mit Freundschafft zugethan.

Hiemit wolte wegen abgelegten Speciminis Eruditionis aufrichtigst gratuliren des Hn. Respondenten ergebenster Diener und Vetter

Carl Wilhelm Jordan, VVr. Sil. J.U.C.